

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 171/03-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. októbra 2003 o sťažnosti P. K., t. č. vo väzbe v Ústave na výkon väzby v L., zastúpeného advokátom JUDr. R. H., T., ktorou namietol porušenie základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom sp. zn. 2 Tp 9/03 z 29. mája 2003 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 1 Tpo 26/03 zo 17. júna 2003, za účasti Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom a Krajského súdu v Trenčíne, po predbežnom prerokovaní takto

r o z h o d o l:

Sťažnosť P. K. o d m i e t a pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e:

I.

Sťažnosť

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. júla 2003 doručená sťažnosť P. K., t. č. vo väzbe v Ústave na výkon väzby v L. (ďalej len

„sťažovateľ“), ktorou namietol porušenie základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2 Tp 9/03 z 29. mája 2003 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Tpo 26/03 zo 17. júna 2003.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol tak, že:

„Okresný súd Nové Mesto nad Váhom uznesením zo dňa 29. 5. 2003, sp. zn. 2 Tp 9/03 a Krajský súd Trenčín uznesením zo dňa 17. 6. 2003, sp. zn. 1 Tpo 26/03, pri ktorých nebola dôsledne skúmaná zákonnosť väzby sťažovateľa P. K., porušili jeho práva a slobody podľa článku 5 ods. 1 písm. c), článku 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 17 ods. 1, 2, 5 Ústavy Slovenskej republiky.

Zrušuje sa uznesenie Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom zo dňa 29. 5. 2003, sp. zn. 2 Tp 9/03 v spojení s uznesením Krajského súdu Trenčín zo dňa 17. 6. 2003, sp. zn. 1 Tpo 26/03, v časti týkajúcej sa sťažovateľa P. K., ako aj všetky ďalšie rozhodnutia o väzbe P. K. obsahovo nadväzujúce na zrušené uznesenia.

Okresný súd Nové Mesto nad Váhom a Krajský súd Trenčín sú povinní zaplatiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne podľa článku 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nemateriálnu škodu vo výške 768,- Sk za každý deň porušovania základných práv a slobôd P. K. nezákonnou väzbou na základe zrušených rozhodnutí o jeho väzbe v dobe od 26. 5. 2003 do jeho prepustenia z väzby.“

K skutkovému stavu v odôvodnení sťažnosti sťažovateľ uviedol, že je trestne stíhaný na základe uznesenia Okresného úradu justičnej polície Policajného zboru Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „OÚJP“) z 26. mája 2003 sp. zn. ČVS: OÚJP-144/NM-2003 pre pokračujúci trestný čin vydierania spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 k § 235 ods. 1 a ods. 2 písm. a) Trestného zákona (ďalej len „Tr. zák.“). V nadväznosti na vznesenie obvinenia bol uznesením okresného súdu sp. zn. 2 Tp 9/03 z 29. mája 2003 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Tpo 26/03 zo 17. júna 2003 vzatý do väzby z dôvodov podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku (ďalej aj „Tr. por.“). Jeho väzba začala

26. mája 2003. Uvedený dôvod väzby sa v napadnutých uzneseniach súdov oboch stupňov opieral podľa sťažovateľa iba o to, „že vzhľadom na doteraz zdokumentované skutočnosti a charakter skutkov tu existuje reálna obava, že ak by bol sťažovateľ ponechaný na slobode, bude pôsobiť na poškodených, ktorých je potrebné dopočúť, ako aj ďalších svedkov, vykonať iné potrebné dôkazy, ako sú konfrontácie medzi poškodenými a obvinenými a napokon aj skutočnosť, že väčšina poškodených má zo sťažovateľa strach, pocit vnútornej neistoty a konanie sťažovateľa považuje za hrubé vydieranie“.

Z odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu, ktorým bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu súdu prvého stupňa, sťažovateľ upriamuje pozornosť na tú skutočnosť, že sa v ňom kladie o. i. dôraz na charakter spáchanej trestnej činnosti, spôsob jej vykonania, ako i dĺžku, po ktorú mala byť páchaná, čo má byť podľa názoru krajského súdu presvedčivé odôvodnenie pre závery, že sú u neho dané dôvody väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por.

Namietané porušenie práva na osobnú slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru sťažovateľ odôvodnil tým, že jeho «...väzba bola a doposiaľ stále je v rozpore s platným právnym poriadkom Slovenskej republiky. Pozbaviť niekoho osobnej slobody podľa článku 5 odsek 1 písm. c) Dohovoru, teda aj zatknúť alebo inak pozbaviť slobody osobu, ktorá je dôvodne podozrivá zo spáchania trestného činu možno len „v súlade s postupom ustanoveným zákonom“ (úvodná veta článku 5 odsek 1 Dohovoru). Navyše sa v písme c) citovaného článku sa znovu opakuje, že zatknutie alebo iné pozbavenie slobody musí byť „zákonné“. Dohovor tu odkazuje na vnútroštátne právo a podčiarkuje tak, že v právnom štáte každý zásah do osobnej slobody občana musí mať zákonný podklad, aby bol predvídateľný. Ak teda Dohovor odkazuje na vnútroštátne právo, ako je to v článku 5 Dohovoru, rešpektovanie tohto práva je integrálnou súčasťou záväzkov zmluvných štátov, takže aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len Súd) v prípade prejednávania jemu podanej sťažnosti je oprávnený v prípade potreby zisťovať súlad pozbavenia osobnej slobody s vnútroštátnym právom.»

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľ podrobne analyzuje inštitút väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. a v súvislosti s tým poukazuje najmä na to, že konštrukcia dôvodu väzby podľa tohto zákonného ustanovenia „vyžaduje už pri počiatočnom pozbavení osobnej slobody kumuláciu dôvodného podozrenia s niektorým z dôvodov väzby uvedených v § 67 odsek 1 Trestného poriadku“.

V spojení s uvedeným sťažovateľ zdôrazňuje, že „...ani dôvodné podozrenie neoprávňuje orgány činné v trestnom konaní, teda ani súdy rozhodujúce o väzbe, v zmysle čl. 6 ods. 2 Dohovoru, čl. 50 ods. 2 Ústavy a § 2 odsek 2 Trestného poriadku pred právoplatným odsúdením zaujímať skutkové a právne závery o jednoznačnej vine obvineného a z týchto záverov o vine obvineného vychádzať pri rozhodovaní o väzbe. Z uvedeného je nepochybné, že samotné dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu ešte nemôže byť dôvodom na vzatie obvineného do väzby z dôvodov uvedených v § 67 odsek 1 písmená a) až c) Trestného poriadku, ale k tomuto dôvodnému podozreniu sa musia pridružiť ešte ďalšie konkrétne skutočnosti, odôvodňujúce obavy uvedené pod písmenami a) až c) §-u 67 ods. 1 Trestného poriadku“.

V nadväznosti na to sťažovateľ upozorňuje na skutočnosť, že súdy oboch stupňov v sťažnosťou napadnutých uzneseniach „...odôvodňovali dôvod väzby sťažovateľa podľa § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. jedine charakterom spáchanej trestnej činnosti“.

S takýmto zdôvodnením väzby sťažovateľ nesúhlasí, pretože podľa neho sa tým popiera zásada prezumpcie neviny a nahradzuje sa prezumpciou viny. Pri dôslednom rešpektovaní zásady prezumpcie neviny a pri nedostatku iných konkrétnych skutočností by okresný súd a krajský súd u neho nemali ako odôvodniť dôvod väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por., ktorý podľa jeho presvedčenia nikdy neexistoval a ani v súčasnosti neexistuje.

K právnej podstate porušenia svojho práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru sťažovateľ uviedol, že ho vidí najmä v tom, že súdy oboch stupňov podľa napadnutých uznesení «...považovali za konkrétnu skutočnosť kumulatívne pristupujúcu

k existencii obvinenia a „odôvodňujúcu“ dôvod väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. jedine a výlučne svoje vlastné presvedčenie o spáchaní trestného činu sťažovateľom, ktoré presvedčenie je porušením aj čl. 50 ods. 2 Ústavy a základného práva podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy v spojení s ustanovením § 2 ods. 2 Tr. por.».

Čo sa týka namietaného porušenie základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, sťažovateľ tvrdí, že *„...boli porušené nerešpektovaním zákona, na ktorý sa tieto články odvolávajú, najmä nezákonnosťou väzobného trestného stíhania...“*

II.

Obsah rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu

Okresný súd napadnutým uznesením rozhodol o vzatí sťažovateľa do väzby po zistení, že voči nemu bolo uznesením OÚJP sp. zn. ČVS: OÚJP-144/NM-2003 z 26. mája 2003 vznesené obvinenie pre pokračujúci trestný čin vydierania spolupáchatelstvom podľa § 9 ods. 2 k § 235 ods. 1 a ods. 2 písm. a) Tr. zák., pokračujúci trestný čin poškodzovania cudzej veci spolupáchatelstvom podľa § 9 ods. 2 k § 257 ods. 1 Tr. zák., trestný čin ublíženia na zdraví spolupáchatelstvom podľa § 9 ods. 2 k § 221 ods. 1 Tr. zák. a trestný čin výtržníctva spolupáchatelstvom podľa § 9 ods. 2 k § 202 ods. 1 a 2 Tr. zák. na skutkovom základe opísanom vo výroku uznesenia o vznesení obvinenia.

Prokurátorka Okresnej prokuratúry v Novom Meste nad Váhom podala návrh na vzatie sťažovateľa, ako aj ďalšieho spoluobvineného PharmDr. E. K. do väzby podľa § 68 Tr. por. z dôvodu § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. Sťažovateľ využil pri rozhodovaní o väzbe svoje právo (§ 3 ods. 1 Tr. por.) a k veci nevypovedal.

Podľa názoru okresného súdu *„...dôvodnosť podozrenia, že obaja obvinení spáchali trestné činy, pre ktoré im bolo vznesené obvinenie, sa doteraz vo veci vykonanými dôkazmi nevyklúčila, naďalej je daná“*. Poukázal pritom *„...na povahu, dĺžku, spôsob akým mali byť spáchané trestné činy...“*. Vo vzťahu k osobe sťažovateľa okresný súd *„... zistil, že tento je bývalým pracovníkom SBS Kondor Slovakia, spol. s r. o., N. m. n. V., kde pracoval do 30. 8.*

2002. *V prípadoch, keď tento obvinený konal s doposiaľ neznámym páchatelom je operatívnou cestou zistené, že ďalšími spolupáchatelmi sú členovia SBS Kondor Slovakia, spol. s r. o., N. m. n. V. Obvinený má záznam v registri trestov, keď bol odsúdený Okresným súdom Trenčín, k trestu odňatia slobody podmienene na dva mesiace so skúšobnou dobou do 30. 7. 1984, pričom išlo o trest súhrnný“.*

Okresný súd po preskúmaní návrhu na vzatie do väzby a pripojeného spisového materiálu dospel k nasledujúcim záverom: *„Podľa § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak sú tu konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu, že bude pôsobiť na svedkov, alebo spoluobvinených alebo ináč mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie. Vzhľadom na doteraz zadokumentované skutočnosti a charakter skutkov tu existuje reálna obava, že ak by boli obvinení ponechaní na slobode, budú pôsobiť na poškodených, ktorých je potrebné dopočuť, ako aj ďalších svedkov a vykonať iné potrebné dôkazy, ako sú konfrontácie medzi poškodenými a obvinenými, a napokon aj skutočnosť, že by mohli pôsobiť navzájom na seba, ako spolupáchatelia. Zo spisu vyplynulo, že väčšina poškodených má z obvinených strach, má pocit vnútornej neistoty a toto ich konanie považuje za hrubé vydieranie.“*

Tieto skutočnosti považoval procesný sudca za základ pre záver, že návrh na vzatie obvinených do väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. je dôvodný.

Po vyhlásení uznesenia sp. zn. 2 Tp 9/03 z 29. mája 2003 podal proti nemu sťažovateľ sťažnosť, ktorej dôvody doplnil v podaní z 5. júna 2003. Uviedol v ňom, že pokiaľ okresný súd poukazoval na „doposiaľ zadokumentované skutočnosti“, je tento jeho poukaz nepreskúmateľný, a to preto, že z odôvodnenia napadnutého uznesenia nie je zrejmé, ktoré konkrétne skutočnosti vyplývajúce zo spisu mal okresný súd na zreteli pri posudzovaní dôvodu väzby. To, že okresný súd v napadnutom uznesení skutočnosti odôvodňujúce väzbu nedostatočne konkretizoval, považuje sťažovateľ za vážne pochybenie, ktoré mu sťažilo možnosť správne zamerať sťažnosť proti uzneseniu o vzatí do väzby. Ďalšia časť argumentácie sťažovateľa v jeho sťažnosti proti napadnutému rozhodnutiu okresného súdu zameraná na podrobný rozbor možnosti použitia inštitútu ustanovenia § 68

a § 67 Tr. por. je do značnej miery identická s tým, čo uviedol vo svojej sťažnosti ústavnému súdu.

Krajský súd po tom, ako na základe sťažností podaných sťažovateľom (a spoluobvineným PharmDr. E. K. podľa § 147 ods. 1 Tr. por. preskúmal správnosť všetkých výrokov napadnutého uznesenia, ako i konanie, ktoré tomuto predchádzalo, dospel k záveru, že sťažnosti obvinených nie sú dôvodné, a uznesením sp. zn. 1 Tpo 26/03 zo 17. júna 2003 ich zamietol. V odôvodnení svojho rozhodnutia vo vzťahu k sťažovateľovi uviedol:

„Obvinený P. K. v dôvodoch sťažnosti namietol, že iba dôvodnosť podozrenia zo spáchania trestného činu nemôže viesť k zaujatiu právneho záveru o jednoznačnej vine obvineného a z týchto záverov vychádzať pri rozhodovaní o väzbe. Samotné obvinenie vo vzťahu k jeho osobe nemá reálny základ. Vzhľadom k tomu, že zo spisového materiálu nevyplýva žiadna konkrétna skutočnosť, z ktorej by bolo možné vyvodiť konkrétnu obavu v zmysle § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. je zrejmé, že neexistuje vo vzťahu k jeho osobe ani dôvod väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por., a preto navrhuje zrušiť napadnuté uznesenie s tým, aby bol prepustený z väzby na slobodu.“

Podľa odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu *„Sudkyňa okresného súdu správne dospela k záveru, keď oboch obvinených podľa § 68 Tr. por. z dôvodov § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. vzala do väzby, nakoľko existuje reálna obava, že v prípade ponechania na slobode budú pôsobiť na svedkov alebo spoluobvinených, alebo ináč mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie. Krajský súd si v plnom rozsahu osvojuje závery okresného súdu uvádzané v napadnutom uznesení a na tieto zároveň i poukazuje. Tieto závery považuje za správne, nakoľko doposiaľ produkované dôkazy nerozptyľujú podozrenie obvinených zo spáchania skutkov, pre ktoré sú trestne stíhaní. Naopak charakter spáchanej trestnej činnosti, spôsob jej vykonania, ako i dĺžka obdobia, pre ktorú mala byť páchaná presvedčivo, odôvodňujú závery, že u oboch obvinených sú dané dôvody väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. a to i vo vzťahu k štádiu a rozpracovanosti dokazovania trestného stíhania.*

Rovnako za zákonný a správny považuje krajský súd i výrok okresného súdu o začatí väzby u oboch obvinených, ktorý čas je totožný s časom obmedzenia ich osobnej slobody“.

III.

Východiská na rozhodovanie o porušení čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy
a čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podmienky konania o sťažnostiach upravujú ustanovenia § 49 až 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom nesplnenie niektorej z týchto podmienok je dôvodom na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh vrátane sťažnosti predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach zdôraznil, že jeho právomoc na rozhodovanie vo väzobných veciach sťažovateľov predpokladá výlučne skúmanie toho, či sa v konaní pred väzobnými súdmi dodržali ústavnoprocené princípy takého pozbavenia osobnej slobody, akým je väzba obvineného (II. ÚS 76/02, II. ÚS 183/02, IV. ÚS 83/03).

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

V zmysle čl. 17 ods. 2 ústavy k obmedzeniu osobnej slobody nemôže dôjsť inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Jedným z dôvodov ustanovených zákonom je aj väzba obvineného, ktorá je zabezpečovacím prostriedkom slúžiacim na zaistenie osoby obvineného na účely trestného stíhania. Jeho účelom je zaistiť, aby neprítomnosť obvineného nezmarila cieľ trestného konania vyjadrený v § 1 ods. 1 Tr. por.

Zákomom, ktorý ustanovuje predpoklady na uplatnenie tohto ústavnoproceného princípu, je Trestný poriadok [zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov]. Podľa tohto zákona a súčasne aj podľa čl. 142 ods. 1 ústavy sú týmto ústavnoproceným princípom viazané v celom rozsahu všeobecné súdy vykonávajúce trestnoprávnu jurisdikciu vrátane rozhodovania o väzbe obvinených osôb.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Ústavný súd podľa svojej stabilizovanej judikatúry vychádza z názoru, podľa ktorého čl. 17 ods. 2 ústavy obsahuje vymedzenie základného práva, ktorého podstatou je, že väzba obvineného môže viesť k obmedzeniu osobnej slobody len vtedy, ak sú rešpektované a naplno realizované tieto ústavnoprocené princípy:

- proti osobe, ktorá sa berie do väzby, bolo vznesené obvinenie,
- o väzbe rozhodol súd,
- rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami,

- obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu vyjadrenú v § 67 ods. 1 písm. a) až c) Tr. por. alebo okolnosti uvedené v ods. 2 alebo 3 tohto ustanovenia,

- osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby.

Ústavný súd je v zmysle uvedeného oprávnený skúmať, či všeobecný súd rešpektoval zákonné predpoklady na uvalenie väzby ustanovené Trestným poriadkom a či jeho rozhodnutie vychádzalo zo skutkových dôvodov. Ak všeobecný súd tieto zákonné postupy dodržal, nemožno podľa názoru ústavného súdu vstupovať do jeho právomoci iba kvôli preskúmaniu jeho myšlienkových úvah a hodnotení o existencii alebo neexistencii skutkových okolností odôvodňujúcich obmedzenie osobnej slobody vzatím do väzby. Taktiež platí, že ak všeobecný súd dôjde k záveru, že prepustením obvineného na slobodu by mohlo byť zmarené alebo sťažené dosiahnutie účelu trestného konania, taký záver nie je preskúmateľný ústavným súdom, ak inak nedošlo k porušeniu ústavnoprocených princípov, ktoré upravujú také obmedzenie osobnej slobody, akým je väzba v trestnom konaní. Vstupovanie ústavného súdu do procesu vzatia obvineného do väzby z iných dôvodov ako pre porušovanie ústavných princípov nemá opodstatnenie ani preto, že vzatie do väzby a nadväzne aj skúmanie dôvodov väzby je ústavne prijateľným spôsobom zabezpečené zákonným oprávnením obvineného žiadať o prepustenie z väzby kedykoľvek, najmenej každých štrnásť dní od právoplatnosti predchádzajúceho rozhodnutia o takej žiadosti. Navyše, povinnosťou súdov je skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú alebo sa zmenili, a tento prístup sa podľa zákona uplatňuje v celom trestnom konaní. (II. ÚS 76/02, IV. ÚS 83/03, IV. ÚS 124/03).

Výsledky analýzy čl. 17 ods. 2 ústavy preto platia v celom rozsahu aj na interpretáciu a aplikáciu citovaného čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, ktorý vo svojej podstate vyjadruje rovnaký ústavný princíp, hoci v určitom užšom rozsahu, pretože trestné zákonodarstvo Slovenskej republiky obsahuje širší katalóg dôvodov, ktoré ospravedlňujú väzbu ako zabezpečovací prostriedok v trestnom konaní.

Všeobecné súdy sú garantom dodržiavania týchto ústavných princípov. Rešpektovanie týchto princípov musia vyjadriť vo všetkých rozhodnutiach i opatreniach súvisiacich s väzbou obvinenej osoby tak, aby ich rozhodnutia a opatrenia vo väzobných veciach boli preskúmateľné najprv v konaní pred opravným súdom a potom aj v konaní pred ústavným súdom, ktorý je oprávnený a povinný preskúmať existenciu dôvodov väzby v súlade s ich zákonným vymedzením, či sú tieto dôvody opreté o konkrétne okolnosti, ktoré musia byť uvedené v odôvodnení každého rozhodnutia vo väzobnej agende a tvoria základ pre záver o ich subsumovaní pod konkrétny zákonný dôvod väzby, v posudzovanom prípade pod § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por.

Z toho vyplýva, že v konaní pred ústavným súdom môže sťažovateľ uplatniť ochranu základného práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy alebo podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, len vtedy, ak ho nechráni iný súd v rozsahu svojej ústavnej kompetencie podľa čl. 142 ods. 1 ústavy. Ďalej musí ísť o porušenie základného práva, ktoré súvisí s tým, že osoba bola vzatá do väzby bez zákonom uznaného a v odôvodnení všeobecného väzobného súdu uvedeného dôvodu opretého o konkrétne skutočnosti.

Záveru väzobných súdov musia byť preskúmateľné (to platí predovšetkým pre prvostupňové rozhodnutia, ktoré musí preskúmať najprv sťažnostný väzobný súd). Základným predpokladom takejto preskúmateľnosti je dostatok dôvodov, ich jasná formulácia a priradenie týchto dôvodov ku konkrétnym okolnostiam posudzovanej väzobnej veci.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu (v posudzovanom prípade ide o väzobné súdy rozhodujúce v trestnom prípravnom konaní) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať tú, pri predbežnom

prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03).

IV.

Závery ústavného súdu k namietanému porušeniu čl. 17 ods.1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru

Ústavný súd zistil z rozhodnutí predložených sťažovateľom, že všeobecné súdy (okresný súd a krajský súd) postupovali pri uvalovaní väzby na sťažovateľa v súlade s vymedzenými ústavnoprocenými princípmi a ustálenou súdnou praxou všeobecných súdov a ich rozhodnutia nie sú v žiadnej reálnej spojitosti s tvrdým porušením čl. 17 ods.1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru.

Sťažovateľ bol vzatý do väzby na základe uznesenia okresného súdu sp. zn. 2 Tp 9/03 z 29. mája 2003 z dôvodu uvedeného v § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. Toto uznesenie napadol sťažnosťou z 5. júna 2003, ktorá bola uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Tpo 26/03 z 17. júna 2003 zamietnutá.

Ústavný súd preskúmal obsah oboch rozhodnutí väzobných súdov z hľadiska ústavných kritérií a dospel k názoru, že okresný súd rozhodoval o väzbe sťažovateľa na základe existencie skutkových zistení a konkrétnych skutočností postačujúcich pre záver, že je daný dôvod väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por. Tieto skutkové zistenia v spojení s konkrétnymi skutočnosťami, ako aj zákonný dôvod väzby uviedol v odôvodnení svojho rozhodnutia spôsobom, ktorý sa nedá označiť ako vnútorne rozporný alebo odporujúci požiadavkám Trestného poriadku na odôvodnenie uznesení.

Podobne postupoval aj sťažnostný súd (krajský súd), ktorý si v celom rozsahu osvojil závery uvádzané v napadnutom uznesení okresného súdu, čo možno považovať v tomto štádiu trestného stíhania za postačujúce.

V tejto spojitosti treba poznamenať, že ak ústavný súd rozhoduje o ústavnosti väzobných rozhodnutí (uznesenie o vzatí do väzby a uznesenie o zamietnutí sťažnosti proti tomuto uzneseniu), nie je oprávnený ani povinný zaoberať sa otázkou prípadnej viny

sťažovateľa, pretože by to odporovalo povahe tohto zabezpečovacieho prostriedku v trestnom konaní.

Vo vzťahu k dôvodnému podozreniu ako materiálnej podmienky uvalenia väzby ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť, že pri porušení čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) sa uznáva, že „dôvodné podozrenie“ („reasonable suspicion“) treba považovať za dôležitú súčasť záruk každého proti jeho svojvoľnému zatknutiu alebo väzbe. Dôvodné podozrenie predpokladá existenciu faktov alebo informácií, ktoré by objektívnemu pozorovateľovi umožnili úsudok o tom, že konkrétna osoba mohla spáchať trestný čin, pričom jeho „dôvodnosť“ závisí vždy od všetkých okolností každého konkrétneho prípadu (rozsudok ESLP vo veci Fox, Cambell a Hartley v. Veľká Británia z 30. augusta 1990).

Dôvodné podozrenie však nie je potrebné dokladať aj dôkazmi, pretože by „bolo nelogické, aby na účely čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru bol trestný čin jednoznačne definovaný a aj preukázaný. Toto je cieľom vyšetrovania a súdneho konania, ktorého zákonný a zákonnému účelu zodpovedajúci priebeh zabezpečuje vyšetrovacia väzba obvineného“ (rozhodnutie Európskej komisie pre ľudské práva (ďalej len „Komisia“) vo veci sťažnosti č. 8087/77 z 3. mája 1978). V dôsledku toho má vyšetrovacia väzba zabezpečiť „nerušený priebeh oficiálneho vyšetrovania a následného súdneho konania“ (rozhodnutia Komisie v prípadoch sťažnosti č. 822478 z 5. decembra 1978, sťažnosti č. 8118/78 z 19. marca 1981, sťažnosti č. 8339/78 z 12. júla 1979 a iné).

Trestný poriadok (ako zákon, na ktorý poukazuje ústava vo svojom čl. 17) nevyžaduje, aby existencia dôvodného podozrenia zo spáchania trestného činu bola podložená aj zodpovedajúcimi dôkazmi proti obvinenému. Pri rozhodovaní o väzbe postačuje dostatočne preukázať podozrenie, že obvinený spáchal skutok, ktorým naplnil znaky skutkovej podstaty príslušného trestného činu. V tejto súvislosti je naopak potrebné zdôrazniť, že až po vznesení obvinenia sa v rozhodujúcej miere otvára priestor pre dokazovanie v prípravnom konaní, v dôsledku čoho sa dôvodnosť vzneseného obvinenia postupne „odkrýva“ (t. j. buď potvrdzuje, alebo vyvracia) práve dokazovaním. Samotné

dôvody väzby podľa § 67 Tr. por. písm. b) rátajú s existenciou takéhoto dokazovania počas prípravného konania, ktoré by nemalo byť ovplyvňované obvineným, čo by bolo možné, ak by sa nachádzal na slobode pôsobením na svedkov, spoluobvinených, resp. iným marením skutočností závažných pre trestné stíhanie. V závislosti od vykonaného dokazovania, resp. od jeho výsledkov počas prípravného konania môže dôjsť k zastaveniu trestného stíhania vyšetrovateľom podľa § 172 ods. 1 písm. c) Tr. por. (ak nebolo dokázané, že skutok spáchal obvinený), prípadne zastaveniu trestného stíhania súdom podľa § 188 ods. 1 písm. c) Tr. por. [v rámci predbežného prerokovania obžaloby] (II. ÚS 112/02).

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že oba väzobné súdy sa podrobne oboznámili s celým spisovým materiálom vzťahujúcim sa na vznesené obvinenie a vychádzali z toho, že vyšetrovanie veci vo vzťahu k obvineniu sťažovateľa je iba v počiatočnom štádiu a doposiaľ produkované dôkazy nachádzajúce sa vo vyšetrovacom spise v čase rozhodovania okresného aj krajského súdu nerozptyľujú vo vzťahu k sťažovateľovi ani ďalšiemu spoluobvinenému podozrenie za spáchania skutkov, za ktoré sú trestne stíhaní. Tým je daná aj dôvodnosť väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Tr. por.

Ústavný súd na základe obsahu sťažnosti, odôvodnení napadnutých rozhodnutí a vymedzených ústavnoprocených princípov vyjadrených čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru dospel k záveru, že sťažnosť je v časti smerujúcej proti označenému článku ústavy a dohovoru zjavne neopodstatnená.

Sťažnosť neobsahuje také tvrdené porušenie ústavnoprocených princípov obmedzenia osobnej slobody väzbou, ktorých reálnosť porušenia by bolo možné posudzovať po jej prijatí na ďalšie konanie. Všeobecné súdy sa v dostatočnej miere vysporiadali so skutočnosťami, ktoré sťažovateľ v konaní pred nimi uplatnil, a sťažovateľ dostal na svoje námietky primeranú, zákonu (Trestnému poriadku) a ústave zodpovedajúcu odpoveď v odôvodneniach napadnutých rozhodnutí. Podľa názoru ústavného súdu nie je potrebné, aby odôvodnenia väzobných súdov dávali odpoveď na každú námietku obsiahnutú v sťažnostiach obvinených, postačuje, ak tieto odôvodnenia obsahujú odpoveď

na zásadné otázky, ktoré majú vplyv na rozhodnutie o vzatí do väzby v súlade s vymedzenými ústavnými princípmi.

Ústavný súd pripomína, že na záver o príčinnej súvislosti medzi napadnutými uzneseniami a porušením čl. 17 ods.1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru v žiadnom prípade nepostačuje tvrdenie o tom, že všeobecné súdy vo väzobnom konaní nechránili toto základné právo v súlade s predstavou sťažovateľa. Sťažovateľ súčasne nie je oprávnený požadovať, aby ústavný súd opakoval alebo nahradzoval činnosť prvostupňového súdu alebo opravného súdu o rozhodovaní o väzbe.

V.

Porušenie práv podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru

Pri predbežnom prerokovaní tej časti sťažnosti sťažovateľa, ktorou namietal porušenie čl. 6 ods. 2 dohovoru, ústavný súd taktiež skúmal dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde najmä so zameraním sa na to, či sťažnosť nie je zjavne neopodstatnená.

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru „Každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom“.

Okresný súd a krajský súd nemohli porušiť toto právo sťažovateľa, pretože v konaní o tom, či bude vzatý do väzby alebo prepustený na slobodu, sa vôbec nerozhoduje o tom, či sťažovateľ je alebo nie je vinný. Väzbu nie je možné ponímať ako sankciu anticipujúcu trest. Cieľom takého konania je iba skúmanie zákonných predpokladov zabezpečenia osoby obvinenej na účely trestného konania. Z tohto článku nevyplýva žiaden zákaz pre orgány činné v trestnom konaní považovať osobu, ktorá má byť vzatá do väzby, za obvinenú, lebo obvinenie je zákonným predpokladom uplatnenia takého obmedzenia osobnej slobody.

Ústavný súd nezistil žiadnu príčinnú súvislosť medzi postupmi a rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu a označeným článkom, ktorého porušenie sťažovateľ namieta. Z tohto dôvodu je jeho sťažnosť aj v tejto časti zjavne neopodstatnená.

Pretože došlo k odmietnutiu sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní, ústavný súd už nerozhodoval o návrhu sťažovateľa, ktorým sa domáhal zrušenia napadnutých uznesení okresného súdu a krajského súdu, ako aj „všetkých ďalších rozhodnutí o väzbe sťažovateľa, obsahovo nadväzujúcich na zrušené uznesenia“, rovnako tak ani o návrhu na priznanie „náhrady nemateriálnej škody“ .

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2003